
MANIFEST VAN VSO NAAR GVO

Iedere leerling heeft recht op onderwijs dat optimaal aansluit bij zijn of haar leer- en ontwikkelingsniveau om in staat gesteld te worden een volwaardig diploma te behalen en zo een plek te kunnen verwerven in de samenleving. In artikel 28 van het internationaal verdrag voor de rechten van het kind staat hierover het volgende: *‘Het onderwijs moet aansluiten bij de belevingswereld en het leerniveau van ieder kind. De kwaliteit van onderwijzers en leerkrachten dient hoog te zijn en er moet aandacht zijn voor voldoende uitdagend lesmateriaal en leermethodes’*. Hiermee wordt een appel gedaan op docenten zich voldoende te kwalificeren om leerlingen binnen een veilig pedagogisch klimaat kwalitatief hoogstaand onderwijs te bieden, ook leerlingen die belast zijn met leer-, gedrags-, lichamelijke en/of psychische problematiek.

Op dit moment worden leerlingen in het voortgezet (speciaal) onderwijs V(S)O onvoldoende in staat gesteld met gelijke kansen een plek te verwerven in onze maatschappij. De inspectie ziet in het herstel na de coronacrisis een unieke kans voor het onderwijs om tot die duurzame renovatie te komen en het onderwijs structureel beter te maken¹.

Om ervoor te zorgen dat 2021 bekend wordt als *het jaar van de meest zinvolle onderwijshervorming*, is het nodig dat alle partijen in en betrokken bij het onderwijs en de leerlingen doelgericht en eensgezind samenwerken aan deze opgave. Met dit brede draagvlak voor extra inspanningen ten behoeve van herstel, is het nu tijd om een kwaliteitsslag in het VSO te maken.

Omdat het werk in het VSO vakinhoudelijk gelijk is aan het werk in het regulier voortgezet onderwijs (VO), vragen wij de regering middels dit manifest om het huidige VSO te hervormen naar gespecialiseerd voortgezet onderwijs (GVO) en deze scholen te laten vallen onder de wetgeving en de cao van het VO².

Inclusiviteit met behoud van kansengelijkheid

‘De Nederlandse overheid streeft naar onderwijs waarin alle leerlingen en studenten zich thuis voelen en het beste uit zichzelf halen, ongeacht hun thuissituatie, talenten of achtergrond’, aldus het SLO³. Bij alle vier clusters van het VSO blijft dit streven duidelijk achter⁴. Wij van ‘Van VSO naar GVO’ roepen daarom op om de inzet en investeringen voor de duurzame renovatie van het onderwijs juist voor kwetsbare leerlingen tot prioriteit te maken. Alleen dan kunnen wij de ongelijke trend tegengaan.

Het werk in het VSO is vakinhoudelijk gelijk aan het werk in het regulier voortgezet onderwijs en toch wordt daar te weinig lesgegeven door docenten met een eerste- of tweedegraads bevoegdheid, dat vinden wij onacceptabel. Daarbij loopt het niveau binnen het VSO uiteen van dagbesteding tot vwo en is er bij veel leerlingen sprake van een complexe problematiek. Bij de diplomagerichte leerwegen wordt er

---

¹ Het rapport ‘De staat van het onderwijs’, Inspectie van het Onderwijs voor OCW, april 2021.

² <https://www.gvo.nu/>

³ <https://www.slo.nl/thema/meer/kansengelijkheid/>

⁴ Het deelrapport - De staat van het Speciaal Onderwijs, april 2021.

naast het behalen van een diploma gewerkt aan vaardigheden die nodig zijn om zo goed mogelijk deel te nemen aan de maatschappij. Om dit voor deze kwetsbare leerlingen te kunnen verwezenlijken is het speciaal onderwijs onontbeerlijk. Wij zullen dit nader toelichten.

Door de invoering van de Wet passend Onderwijs worden meer leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte in het reguliere VO gehouden. Veel docenten ervaren dit als een enorme belasting. Ze werken in grote klassen en worden steeds meer geconfronteerd met leerlingen met zeer complexe leer-, gedrags- en/of psychiatrische problematiek. Het ontbreekt ze aan tijd en middelen en ze missen vaak de specialisatie die nodig is om deze leerlingen naar behoefte te ondersteunen⁵. Leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in het reguliere VO krijgen hierdoor lang niet altijd de zorg die nodig is. Vaak blijft tijdige signalering en ondersteuning uit en lopen leerlingen aan tegen een gebrek aan acceptatie door docenten en medeleerlingen.

Het gevolg hiervan is dat:

- De cognitieve ontwikkeling stagneert
- De meest kwetsbare leerlingen vaak te laat op de juiste plek terecht komen
- Veel docenten in het regulier onderwijs uitvallen, wat het lerarentekort vergroot
- Het aantal thuiszitters, en de duur dat leerlingen geen onderwijs volgen, steeds verder toeneemt

In het VSO is het van belang om leerlingen met hogere cognitieve mogelijkheden op hun niveau uit te kunnen dagen. Wanneer dit onvoldoende mogelijk is, door het ontbreken van de juiste expertise op didactisch vlak, heeft dit grote gevolgen voor de kansen van deze leerlingen, juist gezien de problematiek waar deze doelgroep mee te maken heeft. Het gebeurt dan vaak dat zij:

- Op een lager niveau worden geplaatst en gaan onderpresteren
- Te weinig uitgedaagd worden in hun executieve functies
- Op een lager niveau uitstromen naar vervolgonderwijs
- Gedragsproblematiek ontwikkelen en/of vroegtijdig uitvallen op school

Om het mogelijk te maken dat leerlingen in de Nederlandse onderwijssector, regulier of speciaal, krijgen waar ze recht op hebben, is het noodzakelijk dat er een brede samenwerking tot stand gebracht wordt tussen het regulier VO en het speciaal VO. Door het huidige VSO te hervormen naar gespecialiseerd voortgezet onderwijs (GVO) en deze scholen te laten vallen onder het VO, krijgen docenten binnen elke VO sector dezelfde mogelijkheden en wordt ook het speciaal VO voor vakdocenten een aantrekkelijke onderwijssector om te werken. De samenwerking tussen regulier en speciaal onderwijs kan dan echt goed in gang worden gezet, wat de inclusiviteit ten goede zal komen en de kansengelijkheid over de gehele onderwijssector zal vergroten⁶. Door het VSO te hervormen naar GVO creëer je dus een win win situatie.

Leerlingen verdienen de juiste ondersteuning

Niet alleen moeten docenten in het speciaal onderwijs over zeer goede didactische kwaliteiten beschikken, de docenten hebben ook specifieke kennis en vaardigheden nodig om met de doelgroep binnen de betreffende clusters om te gaan. Voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften is het

---

⁵ Eindrapport 'Evaluatie passend onderwijs' door een consortium van zeven onderzoeksinstituten voor OCW, mei 2020.

⁶ Het deelrapport - De staat van het Speciaal Onderwijs, april 2021.

noodzakelijk dat zij veiligheid en acceptatie ervaren en er maatwerk geboden kan worden om hun welbevinden te waarborgen⁷.

Daarom is behoud van het speciaal onderwijs essentieel. Naast de lesgevende taken zijn er namelijk ook coachende taken die niet altijd in een reguliere setting geboden kunnen worden. Taken die veel kennis en kunde vragen om leerlingen in hun eigen kracht te zetten en zo recht doet aan capaciteiten, talenten en ontwikkeling van een leerling. Zo vraagt elk van de vier clusters zijn eigen specialisatie om leerlingen te begeleiden bij het verwerven van die vaardigheden die nodig zijn om later meer zelfredzaam te zijn in de maatschappij.

“Wellicht speelt mee dat het vso een veilige haven vormt voor leerlingen die zich eerder op een reguliere school vaak al langere tijd niet meer goed konden ontwikkelen, en soms zelfs (gedeeltelijk) thuis kwamen te zitten.”(NVA, 2021)

Door de huidige vormgeving van het VSO en de Wet Passend Onderwijs lopen veel kwetsbare leerlingen echter het risico dat ze de maatschappij in moeten zonder de hiervoor gewenste minimale basisvaardigheden te hebben. Dit heeft niet alleen op korte-, maar zeker ook op de lange termijn negatieve gevolgen voor de samenleving. Daarbij komt dat er gewerkt wordt met leerlingen met een steeds complexer wordende problematiek en een zeer specifieke ondersteuningsbehoefte. Het speciaal onderwijs is daarom van onschatbare waarde. Niet alleen omdat deze vorm van onderwijs een veilige leeromgeving biedt, maar ook omdat er door gespecialiseerde docenten en ondersteuners het meest passende onderwijs wordt geboden, met nauwe betrokkenheid van ouders en ketenpartners.

Erkenning gespecialiseerd voortgezet onderwijs

Alleen met een erkenning van gespecialiseerd voortgezet onderwijs kun je van gelijke kansen spreken. Gespecialiseerd voortgezet onderwijs heeft namelijk vakdocenten nodig die vakinhoudelijk dezelfde kwaliteiten hebben als in het reguliere VO omdat zij tot dezelfde diploma's opleiden. Een eerste- of tweedegraads bevoegdheid levert nu binnen het VSO geen passend salaris op omdat het VSO binnen de cao van het primair onderwijs valt. Het speciaal VO past naar onze mening echter veel beter onder de cao VO, omdat deze cao docenten biedt wat ze nodig hebben:

- Waardering eerst- en tweedegraads bevoegdheid
- 720 lesgebonden klokuren i.p.v. 940
- Voldoende tijd voor lesvoorbereiding en nakijkwerk
- Extra tijd om leerlingen buiten de lessen te begeleiden

Dit zou ook meer mogelijkheden bieden om aan het appel van de inspectie gehoor te kunnen geven de streefdoelen van de Wet Kwaliteit VSO beter zichtbaar te maken in de scholen met als doel dat het niveau van basisvaardigheden bij jongeren omhoog gaat⁸. Wij pleiten daarom voor een hervorming binnen het VSO zodat er gespecialiseerd voortgezet onderwijs kan worden aangeboden. Op dit moment worden de klassikale of didactische lessen op de hogere niveaus op de meeste VSO scholen niet of nauwelijks gegeven. Dit heeft tot gevolg dat de cognitief sterkere leerling in het VSO vaak ver onder zijn of haar niveau les krijgt. Het kan niet zo zijn dat een docent met een Pabo bevoegdheid les mag geven aan een bovenbouw leerling van het vwo.

⁷ www.autisme.nl/2021/04/14/inspectie-kwetsbare-leerlingen-woorden-kwetsbaarder

⁸ <https://www.onderwijsvanmorgen.nl/ovm/staat-van-het-onderwijs-2021/>

Van VSO naar GVO kan dat oplossen. Tezamen met het vergroten van de aandacht op de lerarenopleidingen, voor de expertise en vaardigheden om te werken met leerlingen met complexere problematiek, zal het dichten van de loonkloof ook loopbaanontwikkeling en mobiliteit tussen de onderwijssectoren stimuleren⁹. Door deze mobiliteit te faciliteren zal er veel meer uitwisseling van expertise gaan plaatsvinden waardoor de doelen van passend onderwijs eerder behaald worden¹⁰.

De hervorming van VSO naar GVO maakt het mogelijk voor het speciaal voortgezet onderwijs om zelf een diplomalicentie te krijgen. Een groot deel van de leerlingen is nu afhankelijk van de staatsexamens. Het niet synchroon lopen van de examinering bemoeilijkt de overstap naar het reguliere onderwijs. Voor een deel van de leerlingen zouden reguliere examens meer rust geven omdat er meer spreiding is in de tijd en er meer meetmomenten ontstaan, net als in het reguliere VO. Hierdoor zou meer maatwerk te realiseren zijn. Daarnaast biedt het docenten meer mogelijkheden leerlingen adequaat voor te bereiden en te begeleiden.

Het zou tevens een goede oplossing bieden voor het nijpende tekort aan examinatoren voor de staatsexamens. Dat hierover goed nagedacht moet worden, wordt benadrukt in het deelrapport van de Staat van het Speciaal Onderwijs¹¹. Vooral nu het aantal staatsexamen kandidaten groeit: van 2.000 in 2010 naar bijna 10.000 in 2020!

Kortom, om aan bovenstaande problemen het hoofd te kunnen bieden, dienen wij tot een duurzame renovatie van het onderwijs te komen. Hiervoor achten wij het noodzakelijk dat het belang van lesgeven op niveau aan de bijzondere doelgroep van kwetsbare leerlingen wordt erkend. Door gelijke wetgeving en cao wordt er een betere samenwerking mogelijk gemaakt en wordt de kanselijkheid vergroot.

Door de hervorming van VSO naar GVO, zal het voor besturen makkelijker worden om mensen aan te trekken die vakgericht onderwijs kunnen geven op niveau en kunnen leerlingen in het GVO de kansen krijgen die ze verdienen. Tegelijkertijd doe je recht aan de behoefte die er is bij docenten aan loopbaanontwikkeling en maak je meer samenwerking mogelijk met het reguliere VO. Met deze *duurzame investering* op de lange termijn vergroot je niet alleen de kanselijkheid maar ook de mogelijkheden voor inclusiviteit binnen het onderwijs.

Het is essentieel dat meer mensen bewust worden van de urgentie om binnen het onderwijs in Nederland een noodzakelijke kwaliteitsslag te maken, welke zijn weerklink zal hebben op de hele samenleving. Wij roepen dan ook iedereen op dit manifest te ondersteunen door onze petitie te ondertekenen op gvo.nu. Laten we er met zijn allen voor zorgen dat deze duurzame renovatie zo snel mogelijk in werking treedt!

*Een extra ondersteuningsbehoefte
mag niet de kans verkleinen om
je optimaal te kunnen ontwikkelen!*

⁹ 'Hoge lat, lage drempels', voorzittersverslag van de Commissie Onderwijsbevoegdheden, januari 2021.

¹⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/passend-onderwijs-verbeteren>

¹¹ Deelrapport Staat van het Speciaal onderwijs, april 2021.

